

Diodotos' indlæg i Mytilene-debatten

Taler

Diodotos fra Athen
Athener

Sted

Athens folkeforsamling

Omstændigheder

Athenernes møde om Mytilenes skæbne.

{41} (...) Efter ham kom så Diodotos, Eukrates' søn. Han havde ved den forrige folkeforsamling opponeret heftigt imod forslaget om at henrette mytilenerne; og nu gik han igen op på talerstolen og holdt følgende tale:

“{42} Jeg har intet at bebrejde dem, der har stillet forslag om en genåbning af debatten om Mytilenes skæbne, lige så lidt som jeg har sympati for dem, der protesterer imod, at så vigtige spørgsmål bliver drøftet adskillige gange. Efter min mening er der to ting, der er helt uforenelige med at træffe gode beslutninger, nemlig hastværk og hidsighed: hidsighed går gerne hånd i hånd med tåbelighed, hastværk med en primitiv og kortsynet tænkemåde.

[2] Den, der indædt forfægter det synspunkt, at ord ikke kan fungere som vejledere for handling, er enten uintelligent eller har personlige interesser i sagen: uintelligent er han, hvis han virkelig mener, at der findes andre måder at udrede det, der endnu ligger i fremtiden og derfor er dunkelt; og personlige interesser må han have, hvis han indser, at han ikke kan levere en god tale for en dårlig sag og derfor med god, gedigen tilsværtning prøver at intimidere både eventuelle opponenter og tilhørere. [3] Men det vanskeligste af alt at håndtere er dog især den slags mennesker, der allerede i forvejen anklager andre for at være bestukket til at levere et eller andet stykke paraderetorik. Hvis de så endda bare anklagede deres modstandere for dumhed, kunne den overvundne i det mindste trække sig tilbage med et omdømme som en hæderlig, omend uintelligent person. Men når en anklage for uhæderlighed også klæber til ham, fremstår han som mistænkelig, hvis hans synspunkt sejrer – og i modsat fald som både dum og uhæderlig.

[4] Staten har ingen gavn af, at det foregår på den måde; for den går glip af gode

råd, når folk bliver bange for at sige noget. Rent faktisk ville det være allerbedst for staten, hvis borgere af denne type slet ikke duede som talere, for så ville risikoen for at lade sig besnakke til at begå fejl ikke være nær så stor. [5] En god borger bør ikke forsøge at skræmme sine opponenter, men i stedet prøve at virke som den mest overbevisende taler i en åben og fair debat. På samme måde bør en fornuftig stat ikke hele tiden tildele sin bedste rådgiver i almindelighed nye æresbevisninger, men i øvrigt heller ikke fjerne nogen af dem, han allerede har. Og hvis et forslag får fiasko, bør ophavsmanden aldeles heller ikke vanæres – og da slet ikke straffes. [6] På den måde vil succesrige talere ikke blive fristet til at lefle for folket og sige noget, der er i modstrid med deres egentlige mening, i håbet om at opnå endnu større æresbevisninger; og de, som ikke har vundet tilslutning, vil ikke blive fristet til at ty til den samme slags populistisk leflen i håbet om at få det brede folk på sin side.

{43} Ikke desto mindre gør vi det stik modsatte – og endda mere til: hvis nogen faktisk stiller det bedste forslag på trods af en mistanke om hans personlige profit af sagen, lader vi vores irritation over en trods alt uunderbygget mistanke om profit berøve staten en sikker fordel. [2] Det er blevet etableret praksis, at rent og skært gode råd ikke bliver modtaget med spor mindre skepsis end dårlige; og derfor er det ikke kun den mest uhyrlige politikfortalere, der må benytte sig af bedrag for at vinde folket for sig – selv de bedste rådgivere må i lige så høj grad ty til løgn for at fremstå troværdige.

[3] Denne stat må være den eneste, hvor det på grund af vores overdrevne udspekulerethed er umuligt ærligt og redeligt at gøre noget godt for os, medmindre man bedrager sig til det; for selv den, der helt åbent gør os en tjeneste, får til tak en mistanke hæftet på sig om på en eller anden måde i hemmelighed at skumme fløden af det. [4] Selv under disse vilkår må I nu alligevel have tillid til, at vi talere anlægger nogle betragtninger, der ser noget længere frem end jeres eget kortsynede perspektiv; især da vi jo kan stilles til ansvar for de råd, vi giver, mens I derimod ikke står til ansvar for den måde, I forvalter dem på. [5] Hvis det nu havde lige ubehagelige konsekvenser for den, der stiller forslaget, og den, der lader sig overtale til det, ville jeres beslutninger nok være mere præget af besindighed; men som det er, lader I, når noget går galt, i jeres øjeblikkelige ophidselse straffen gå ud over én person – forslagsstilleren – uden dog at straffe nogen af jer selv, skønt der jo var mange om at føre denne fejl ud i livet.

{44} Jeg har hverken taget ordet her for at opponere og tale mytilenernes sag eller for at anklage dem. Hvis vi ellers kan bevare overblikket, er spørgsmålet for os i dette tilfælde nemlig ikke, om de er skyldige eller ej, men i hvilket omfang vi tilgodeser vore egne interesser. Selv om jeg aldrig så meget kan påvise, at de er skyldige, har jeg ikke af den grund tænkt mig at anbefale så drastisk et skridt som henrettelse, medmindre det netop er til gavn for os: [jeg kunne måske pege på visse] formildende omstændigheder, [men ville ikke derfor råde til at lade dem slippe,] hvis ikke det helt tydeligt var til statens fordel.[3] Det er min opfattelse, at de beslutninger, vi skal træffe her, gælder fremtiden snarere end nutiden. Og når Kleon i den forbindelse især insisterer på, at det vil være gavnligt i fremtiden og formindske risikoen for løsrivelse at taksere det til dødsstraf, så insisterer jeg selv i lige så høj grad på at tilgodese vore fremtidige interesser, men kommer til den stik modsatte konklusion. [4] Jeg håber virkelig ikke, I vil lade jer dupere af hans besnærende argumenter til at foragte mines reelle nytteværdi. For da hans argumentation jo i højere grad går på spørgsmålet om retfærdighed og derfor er afpasset efter den ophidselse, I lige nu føler over for mytilenerne, kunne den udmærket rive jer med sig; men nu befinder vi os jo netop ikke i en retssag mod dem og har derfor ikke brug for retfærdighed, nej, vi rådslår om, hvad det vil være nyttigt for os at gøre med dem.

{45} Nuvel. I de forskellige stater er der mange forseelser, der takseres til dødsstraf, også nogle, der ikke svarer til straffens hårdhed, men er langt mindre. Ikke desto mindre får håbet altså nogle mennesker til at sætte livet på spil; og der er endnu aldrig nogen, der har givet sig i kast med et farligt forehavende ud fra en overbevisning om, at planen *ikke* ville lykkes for dem. [2] Og hvilken stat har nogensinde revet sig løs i forventning om at råde over mindre krigsmateriel, end opgaven kræver?

[3] Det ligger til den menneskelige natur at begå fejl, både i den private og den offentlige sfære; og der findes ikke den lov i verden, der kan forhindre dette, eftersom mennesket har været igennem hele registret af mulige straffeskærpelser i et fortvivlet forsøg på at nedbringe mængden af kriminalitet. I gamle dage var der velsagtens fastsat mildere straffe selv for de værste forbrydelser; men da der blev ved med at blive begået lovbrud, er de efterhånden blevet skærpet, indtil man nåede til dødsstraf for de fleste forbrydelser. Og alligevel bliver loven *stadig* brudt. [4] Enten må man derfor finde på endnu mere skræmmende afskrækkelsesmetoder end dødsstraf, eller også må man indse, at den ingen virkning har; og at fattigdom, som ved simpel nød avler vovemod, magt, som

ved selvoervurderingens arrogance avler ambitioner, og livets andre omskiftelser, som fastholder dem i forskellige lidenskaber, med overvældende, ja, uimodståelig kraft driver mennesker ud i farerne.

[5] Håb og begær spiller altid ind: begæret fører an, og håbet følger efter; begæret udpønser anslaget, og håbet antyder den overflod af muligheder, som tilfældigheder kan levere. Og tilsammen anretter de de største ulykker, for idet deres magt er usynlig, har den større indflydelse end farerne lige for éns øjne. [6] Tilfældet er også en ingrediens og bidrager akkurat lige så meget til fantasterierne; for når den nu og da uventet kommer til hjælp, lokker den en og anden til at tage chancen, selv fra en ugunstig position. Det gælder i lige så høj grad på statsniveau, og så meget mere som det her er de allervigtigste ting såsom frihed eller herredømme over andre, der er på spil; og hvert enkelt individ, der optræder sammen med resten af det store fællesskab, overvurderer på irrationel vis sin egen formåen. [7] Det er kort sagt umuligt (og man må være umådeligt naivt for at tro, at det kan lade sig gøre), enten med lovens kraft eller med andre afskrækkelsesmetoder, at holde den menneskelige natur stangen, når først den for alvor har sat sig for at gennemføre noget.

{46} Vi må derfor ikke lade en overbevisning om dødsstraffens påståede effektivitet forplumre vores dømmekraft, ligesom vi ikke bør berøve eventuelle løsrevne allierede ethvert håb om, at de kan få en chance til at angre og hurtigst muligt råde bod på deres fejltrin. [2] Tænk engang over det: under vores gældende politik vil en stat, der faktisk river sig løs, måske indse, at dens oprør ingen chancer har for at lykkes, og derfor søge en overenskomst med os, mens den endnu er i stand til at erstatte vores krigsomkostninger og dermed også for fremtiden betale os tribut. Vedtager vi derimod den foreslåede politik, tror I så ikke, de alle som én vil forberede deres løsrivelse endnu grundigere end nu og holde ud til det allersidste under belejring, når det alligevel kan komme ud på ét, om de kapitulerer med det samme eller sidenhen? [3] Og hvordan kan det undgå at være til skade for os at skulle bruge penge på at ligge dér og opretholde en belejring – for en overenskomst er der jo ingen chance for – og så endda, hvis vi endelig erobrer byen, at måtte overtage en ren ruin, så vi fremover ingen tribut får fra den? Det er jo netop tributten, der giver os vor styrke over for fjenden. [4] Vi skal derfor ikke skade os selv ved at optræde som nøjeregnende dommere over folk, der har begået et fejltrin, men langt hellere se på, hvordan vi i fremtiden kan straffe moderat og derigennem have det fulde finansielle udbytte af stater, der stadig har den fornødne styrke til at yde deres bidrag;

ligesom vi ikke skal basere vor sikkerhed på streng overholdelse af lovens bogstav, men på årvågenhed i et rimeligt omfang.

[5] Som det er nu, gør vi det stik modsatte: hvis en fri stat med tvang bliver holdt under vort herredømme, men – naturligt nok – forsøger at rive sig løs for at opnå selvstyre, og så bliver tvunget på plads igen af os, så mener vi åbenbart, at vi skal straffe den strengt. Men måden at behandle frie mænd på er ikke at straffe dem hårdt, når de endelig river sig løs: i stedet skal man holde et særdeles vågent øje med dem, allerede før de gør det, og prøve at forebygge, at tanken overhovedet opstår; og hvis vi endelig er nødt til at slå et oprør ned, må ansvaret placeres på så få af borgerne som muligt.

{47} Prøv engang at tænke på, hvor stor en fejltagelse, I ville begå ved at lade jer overtale af Kleon. [2] I den nuværende situation er folket i de forskellige stater sympatisk indstillet over for jer; og enten vil de nægte at deltage i oligarkernes løsrivelse, eller, hvis de bliver tvunget til det, vil de fra første færd være fjendtligt indstillet over for anstifterne; og så vil den brede befolkning reelt være på jeres side, når I indleder krigshandlinger mod den løsrevne stat. [3] Hvis I udrydder folket i Mytilene, som dels ikke havde lod og del i løsrivelsen, dels frivilligt overgav byen i samme øjeblik, de fik våben i hænde, så begår I for det første den uret at slå jeres velgørere ihjel, for det andet etablerer I nøjagtig den tilstand, som de herskende klasser allermost håber på: når de fremover bringer deres stater til løsrivelse, vil de straks fra begyndelsen have folket på deres side, eftersom I allerede på forhånd tydeligt har vist, at uskyldige såvel som skyldige kan vente nøjagtig samme straf. [4] Ja, selv om de så også *var* skyldige, bør vi faktisk lade, som om de ikke er det, for ikke at gøre den eneste slags mennesker, der stadig er vore allierede, til vore fjender.

[5] Det mener jeg er langt mere til gavn for opretholdelsen af vores imperium – at vi finder os i de uretfærdigheder, der bliver begået mod os, end at vi står stejlt på vores ret og udrydder folk, som vi er bedre tjent med at skåne. Og hvad angår Kleons påstand om, at hans forslag kombinerer det nyttige og det retfærdige i straffen, så viser kendsgerningerne, at den umuligt kan realisere begge elementer på én gang.

{48} I må indse, at mit forslag er det bedste, uden at I derfor lægger for megen vægt på medynk eller anstændighedsfølelse – det vil jeg lige så lidt som Kleon have, at I lader jer lede af. Nej, giv det jeres tilslutning udelukkende i erkendelse

af mine argumenter: de mytilenere, som Paches har sendt hertil, skal have deres forbrydelser pådømt ved retten uden hastværk, og de øvrige skal have lov til at blive boende i fred. Dét vil nemlig på en gang komme os til gode i fremtiden og jage vore fjender en skræk i livet; for den, der møder fjenden på baggrund af velgennemtænkte beslutninger, demonstrerer større styrke end den, der skrider til handling med en blanding af rå magt og tåbelighed.”

{49} Det var, hvad Diodotos sagde. Da disse to helt igennem modstridende synspunkter var blevet fremført, opstod der uenighed mellem athenerne om beslutningen; og ved afstemningen stod de to sider næsten lige, men Diodotos' forslag gik dog af med sejren.

Kilde

Adam Schwartz' samlede oversættelse af Thukydids historie (under udarbejdelse)

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Debattale, Taler fra Antikken (7. årh. fvt. til 6. årh. evt.)

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/diodotos-indlaeg-i-mytilene-debatten-428-f-v-t>